

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

канд. пед. наук, ст. наук. співр. Полонська Тамара Костянтинівна

*Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Україна*

Концепція Нової української школи передбачає формування в учнів початкових класів низки ключових компетентностей та наскрізних умінь, які слугують основою для інтеграції освітніх галузей. Такими наскрізними вміннями є: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, уміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми [1].

Наскрізні змістові лінії є засобом інтеграції ключових і предметних компетентностей, навчальних предметів і предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного освітнього середовища. Реалізація наскрізних змістових ліній полягає у відповідному трактуванні навчального змісту тем і не передбачає будь-якого його розширення чи поглиблення. Змістові лінії реалізуються під час вивчення певної тематики ситуативного спілкування через добір відповідної інформації, дидактичних матеріалів та використання різних методів навчання, реалізації проєктів і досліджень.

У вітчизняній науковій літературі наявні окремі дослідження, присвячені проблемі реалізації наскрізних змістових ліній на уроках іноземної мови (І.А. Глібко, С.В. Деньгаєва, Л.О. Забелло, Т.К. Полонська, І.В. Самойлюкевич та ін.), однак в умовах реформування сучасної початкової освіти це питання потребує глибшого вивчення й ширшого висвітлення.

Формування предметних і ключових компетентностей учнів молодшого шкільного віку на уроках іноземної мови передбачає застосування нових педагогічних технологій, у тому числі й ігрових, що сприятиме підвищенню мотивації навчання, кращому усвідомленню та засвоєнню ними навчального матеріалу, всебічному розвитку дитини як творчої особистості. У початковій школі гра поступається перед навчальною діяльністю, котра істотно змінює мотиви поведінки учнів, відкриває нові джерела розвитку їхніх пізнавальних і моральних сил. Утім, ігрова діяльність не лише не втрачає свого психологічного значення, але й продовжує розвивати психічні функції дитини, насамперед увагу, пам'ять, мислення, увагу, навички спілкування в іграх із правилами тощо. Крім того, гра мотивує учнів до спілкування іноземною мовою і дозволяє, практикуючи елементарне іншомовне спілкування, здобувати більше впевненості в своїх силах і вмінні взаємодіяти за допомогою іноземної мови.

Детальніше про сутність гри та її використання в навчанні іноземних мов учнів сучасної початкової школи описано в наших публікаціях у вітчизняних фахових наукових виданнях [2; 3].

Зважаючи на викладене вище, ігрова діяльність, на нашу думку, є одним із ефективних засобів реалізації наскрізних змістових ліній на уроках іноземної мови в початковій школі.

Зміст кожної освітньої галузі відображено у **змістових лініях**, які окреслюють її внутрішню структуру та систематизують конкретні очікувані результати галузі, зокрема іншомовної освітньої галузі.

Особливістю нового навчального змісту іншомовної освіти є те, що він передбачає розгортання освітнього процесу не тільки за традиційною тематикою ситуативного спілкування, але й за чотирма **наскрізними змістовими лініями**: *«Екологічна безпека та сталий розвиток»*, *«Громадянська відповідальність»*, *«Здоров'я і безпека»*, *«Підприємливість і фінансова грамотність»*. Виокремлення в чинній навчальній програмі цих змістових ліній спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях. Необхідність інтеграції змістових ліній не має на меті проведення радикальних змін у навчальному плані, а лише передбачає зміщення акцентів на більш прикладні аспекти тієї чи іншої теми.

Коротко охарактеризуємо наскрізні змістові лінії та наведемо до кожної з них приклад гри, спрямованої на формування певної змістової лінії у процесі навчання іноземної мови учнів початкової школи.

1. Наскрізна змістова лінія **«Екологічна безпека та сталий розвиток»** підсилює ключові компетентності, спрямовує діяльність учителя й учнів на формування соціальної активності, відповідальності й екологічної грамотності, усвідомлення сталого розвитку, готовності брати участь у розв'язанні питань довкілля і розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту навколишнього середовища. Окреслена змістова лінія формується на уроках іноземної мови в початкових класах частково в межах вивчення тем ситуативного спілкування: *«Відпочинок і дозвілля»*, *«Природа та навколишнє середовище»*, *«Людина»*, *«Подорож»*.

Гра «Не знищуй»

Мета гри: формування ідеї цілісності природи, розвиток уміння розв'язувати *елементарні* екологічні проблеми.

Хід гри: учитель/ка на дошці малює три вписаних кола. У колі посередині прикріплює картки із зображенням тварин і рослин. Потім пояснює, що це коло означає планету Землю, де живуть люди, тварини і рослини. Потім учитель/ка дає команду жителям планети Земля: *«У центрі буде побудовано місто. Звільніть територію і розмістіть усіх у двох інших районах (колах)»*. Після того як учні виконають це завдання, учитель/ка дає іншу команду: *«У другому районі будуть побудовані дороги, заводи. Розмістіть усіх у третьому районі»*.

Для стимулювання в учнів уміння аналізувати ситуацію та з'ясування, як вони уявляють роль тварин у житті людей і природи, учитель/ка пропонує обговорити ситуацію за допомогою таких запитань:

У результаті чого тварини опинилися в цій ситуації?

Як впливає людина на природу?

Який зв'язок ви бачите між природою і здоров'ям людини?

2. Реалізація наскрізної змістової лінії **«Громадянська відповідальність»** сприяє формуванню основ відповідального ставлення до

громади і суспільства. Ця лінія засвоюється в основному через колективну діяльність (дослідницька робота, робота у групі, проекти тощо), що поєднує іноземну мову з іншими навчальними предметами і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Формування цієї змістової лінії реалізується в межах тем: «Я, моя родина і друзі», «Відпочинок і дозвілля», «Природа та навколишнє середовище», «Людина», «Школа та шкільне життя».

Гра «Хто я?»

Мета гри: формування почуття власної гідності та поваги до себе й інших.

Хід гри: учитель/ка перед початком гри пояснює, що кожна людина має право на ім'я (стаття 294 Цивільного кодексу України так і називається – **Право на ім'я**). Насамперед це означає право кожної людини з моменту її народження бути названою. Клас ділиться на 2–3 команди, кожен гравець якої отримує картку зі своїм ім'ям. У гру вступає перша команда. Усі гравці цієї групи представляються, називаючи своє ім'я і прізвище, трохи розповідають про себе, відповідаючи на запитання: «Хто я?» (*хлопчик/дівчинка, син/дочка, місце проживання, хобі тощо*). Після цього всі картки з іменами гравців першої команди віддають гравцям-суперникам. Вони, порадившись, повинні правильно роздати картки гравцям першої команди та згадати ім'я і прізвище кожного, назвавши їх уголос. За кожну правильну відповідь команда отримує очко. Потім у гру вступає друга команда.

Наприкінці можна провести тематичну бесіду «Імена», відповідаючи на такі запитання вчителя/вчительки:

Тобі подобається твоє ім'я?

Чи хотів/ла би ти, щоб тебе назвали інакше? Як?

Назви своє повне ім'я та по батькові.

Які імена та по батькові у твоїх батьків?

Чи знаєш ти, що означає твоє ім'я?

3. Наскрізна змістова лінія **«Здоров'я і безпека»** сприяє формуванню здоров'язбережувальної ключової компетентності, орієнтуючи на формування учня/учениці як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізація цієї лінії здійснюється у процесі вивчення тем: «Я, моя родина і друзі», «Відпочинок і дозвілля», «Людина», «Помешкання», «Харчування», «Подорож».

Гра «Рух – це здоров'я»

Мета гри: формування поняття про здоров'я і здоровий спосіб життя.

Хід гри: учитель/ка нагадує учням, що 60 хвилин фізичної активності необхідні щодня для їхнього міцного здоров'я. Він/вона пропонує дітям зіграти у гру, під час якої вони відповідатимуть на запитання, коли і за яких обставин можна проявити фізичну активність. Наприклад:

1. *Вдома.* Прибрати у своїй кімнаті та допомогти батькам у щоденних хатніх справах, посадити квіти на подвір'ї, робити нескладні фізичні вправи під час перегляду улюблених телепередач.

2. *У школі.* Іздити до школи велосипедом, якщо вона знаходиться неподалеку від дому і дорога є безпечною, відвідувати спортивні секції після уроків, басейн тощо.

3. *Поza школою.* Організувати рухливі ігри із друзями-сусідами, їздити на велосипеді, роликах, самокаті зеленими зонами тощо.

4. *У дорозі.* Більше ходити пішки, ходити сходами замість їхати ліфтом.

Учні можуть пропонувати і власні відповіді, що не входять до зазначеного вище переліку.

Реалізація наскрізної змістової лінії **«Підприємливість і фінансова грамотність»** спрямована на розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань: навчання їх заощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат; стимулювання лідерських ініціатив, прагнення успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі. Формування цієї лінії здійснюється в межах тем: *«Я, моя родина і друзі», «Харчування», «Подорож», «Свята і традиції».*

Гра «Реклама дитячого кафе»

Мета гри: формування вміння самостійно ініціювати пропозицію щодо виконання конкретних життєвих завдань або проблемних ситуацій.

Хід гри: учитель/ка звертається до дітей із пропозицією придумати назву дитячого кафе і намалювати його логотип (пояснює учням, що таке «логотип» і показує його зразок). Для прикладу педагог дає назви дитячих кафе в м. Києві («Мумі-кафе», «Бебі-бар», «Дастоша», «Мегамоша» тощо) і м. Львові («Веселий Вулик», «Буратіно» «Гроленд-кафе», «Тартак» тощо). Назву учні спочатку записують українською мовою, а потім разом з учителем/кою – іноземною.

Після виконання завдання діти презентують свої напрацювання та самостійно визначають переможця.

Отже, наскрізні змістові лінії, як і ключові компетентності, є спільними для всіх навчальних предметів і слугують засобом інтегрування навчального змісту. Вони корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій учнів, які визначають їхню поведінку в життєвих ситуаціях. Очікуваних результатів навчання, окреслених у межах кожної змістової лінії, можна досягнути, якщо використовувати, окрім ігрової діяльності, творчі вправи і завдання та інші інтерактивні форми і методи навчання: дослідницькі, інформаційні, проектні роботи, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії тощо.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / МОН України. Київ, 2016. 40 с.
2. Полонська Т. К. Сутність ігрових технологій у навчанні іноземних мов учнів початкової школи на компетентнісних засадах. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / голов. ред. О. М. Топузов. Вип. 20. Київ, 2018. С. 317–326.
3. Полонська Т. К. The game as a means of competence-oriented foreign language teaching for primary school pupils. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 3. С. 109–115 (англ. мовою).